

**Analiza mogućnosti za članstvo
Agencije za visoko obrazovanje i osiguranje
kvalitete BiH
u Evropsku Asocijaciju za osiguranje
kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA)**

Sarajevo, 25.12.2009
SUS BiH

financed by
 Austrian
Development Cooperation

Implemented by.
 wusaustria
right to education

Supported by.
 sus
SVJETSKI UNIVERZITETSKI SERVIS
BOSNE I HERCEGOVINE
WORLD UNIVERSITY SERVICE
BOSNIA AND HERZEGOVINA

SADRŽAJ

UVOD	3
1 DOKUMENTACIJA:	3
2 ULAZNE INFORMACIJE O ENQA I PRISTUP U ČLANSTVO	3
3 “PRAVILA ENQA” – SUDJELOVANJE U ENQA	5
3.1 PROCEDURA ZA PRISTUP SESTRINSKIH I PRIDRUŽENIH ČLANICA	7
3.2 ODREDBE ZA ČLANSTVO (IZ PRAVILA ENQA)	9
3.2.1 OBRAZAC ZAHTJEVA ZA ČLANSTVO U ENQA	13
4 ISKUSTVA IZ RUMUNIJE I BUGARSKE.....	15
4.1 ARACIS – Rumunska Agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju.....	15
4.2 Studijska posjeta NEAA-i – Nacionalnoj agenciji za evaluaciju i akreditaciju	16
5 ANALIZA – ZAKLJUČNE NAPOMENE	16
DODATAK 1	18
DODATAK 2	26

UVOD

U skladu sa očekivanim prvim rezultatom¹ projekta **Jačanja BiH Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete (BiH QA Agencija) – stvaranje pretpostavki za članstvo BiH QA Agencije u ENQA**, SUS BiH je pripremio analizu mogućnosti za članstvo BiH QA Agencije u ENQA organizaciju.

Analiza ima za cilj da pomogne BiH QA Agenciji da dobije uvid u svoje sadašnje kapacitete kao i kapacitete koji su potrebni za članstvo u ENQA. Ovo podrazumjeva dublju analizu procedura od strane SUS-a BiH za članstvo u ENQA kako bi se odredio pristup koji će BiH QA Agencija primijeniti za prijem u članstvo u ENQA. Rezultati analize će predstavljati indikator za dalji tok razvoja projekta priprema BiH QA Agencije za članstvo u ENQA. Ova analiza će odrediti tok vršenja priprema BiH QA Agencije za ulazak u članstvo ENQA.

U toku ove analize mogućnosti za članstvo u ENQA, SUS BiH će u partnerstvu sa BiH QA Agencijom na kraju Projekta prezentirati rezultate sistematičnog istraživanja postojećih kapaciteta BiH QA Agencije kao i potrebnih kapaciteta u procesu predaje zahtjeva za članstvo u ENQA.

1. DOKUMENTACIJA:

Osnovni dokumenti koji se koriste u analizi mogućnosti za članstvo BiH QA Agencije u ENQA:

1. "Pravila Evropske Asocijacije za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA)", septembar 2008. (Dodatak 1 – Odredbe za članstvo i Obrazac zahtjeva za članstvo u ENQA).
2. "Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u području visokog obrazovanja u Evropi", 2007.
3. "Procedura za pristup sestrinskih i pridruženih članica", decembar 2006.
4. "Smjernice za evaluacijske izvještaje agencija članica ENQA na državnom nivou", septembar 2006.
5. Eksterni evaluacijski izvještaji novih članica ENQA: Agencije za osiguranje kvalitete iz: Bugarske (primljena u septembru 2008.), Poljske (primljena u januaru 2009.), i Rumunije (primljena u junu 2009.).
6. Obrazac zahtjeva za članstvo u ENQA.

2. ULAZNE INFORMACIJE O ENQA I PRISTUP U ČLANSTVO

ENQA je organizacija na evropskom nivou, koja je započeta kao mreža agencija na državnom nivou u 2000. da bi 2004. i sama postala asocijacija. ENQA je nevladina organizacija (NVO) koja ima ulogu krovne organizacije za državne organizacije za osiguranje kvalitete u Evropi. ENQA – **Evropska Asocijacija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju** je osnovana u cilju promocije evropske saradnje na polju osiguranja kvalitete. Neki od glavnih ciljeva ENQA su: razmjena informacija i iskustava koja se odnose na osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju, tačnije metodološki razvoj i usvajanje dobre prakse i razvoj i izrada nacrti smjernica i procedura za implementaciju osiguranja kvalitete.

¹ "Izvještaj o analizi i mogućnostima za članstvo u ENQA"

Mandat ENQA je da potiče razmjenu informacija, iskustava i dobre prakse, zatim da daje preporuke za i radi na poboljšanju koncepta standarda i smjernica, da pruža savjet i ekspertizu različitim tijelima u području visokog obrazovanja na evropskom nivou, zatim razvoj i implementaciju efikasnog sistema osiguranja kvalitete i akreditaciju BiH QA Agencije, kao i pomoć u uspostavi područja visokog obrazovanja na evropskom nivou i saradnju sa drugim mrežama i regijama.

Sistemi osiguranja kvalitete na državnom nivou trebaju uključiti: definicije odgovornosti institucije i drugih tijela koji su uključeni u ovu aktivnost, evaluacije programa ili institucija uključujući interne evaluacije, eksterne evaluacije, uključenje studenata i objave izvještaja, kao i sisteme akreditacije i certifikacije ili usporedive procedure, i što je najvažnije, međunarodni angažman, saradnju i umrežavanje.

Na ovaj način je inicirano osnivanje ENQA kao organizacije koja okuplja organizacije za osiguranje kvalitete, njihove ideje i dobru praksu, i koja je napravila napredak u visokom obrazovanju time što je ubrzala proces razvoja osiguranja kvalitete i učinila ga efikasnijim.

ENQA daje važan doprinos razvoju osiguranja kvalitete na evropskom nivou a time i Bolonjskom procesu. Značaj ENQA je u tome što ova Asocijacija predstavlja okvir za razmjenu i razvoj najboljih praksi eksterne evaluacije.

Stoga je za bilo koju organizaciju za osiguranje kvalitete koja želi pristupiti ENQA potrebno da ispuni određene uvjete koji će i BiH QA Agenciji omogućiti da se adekvatno pripremi za proces pristupa u članstvo. Postoje određeni preduvjeti za predaju zahtjeva za članstvo u okviru ENQA pravila koje BiH QA Agencija mora ispuniti.

Pored odgovarajuće implementacije osiguranja kvalitete u skladu sa "Standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u području visokog obrazovanja u Evropi" članstvo u BiH QA Agencije u ENQA Asocijaciju je od velikog značaja za uspostavu i poboljšanje osiguranja kvalitete u oblasti visokog obrazovanja u BiH. Nadalje, pristup u članstvo omogućuje harmonizaciju koja će pospješiti veću mobilnost u okviru visokog obrazovanja.

Članstvo BiH QA Agencije u ENQA će ojačati proces integracije visokog obrazovanja u BiH, pomoći BiH QA Agenciji da koordinira osiguranje kvalitete visokog obrazovanja na državnom nivou i omogućiti praćenje evropskih trendova u visokom obrazovanju. Pristup u članstvo u ENQA Asocijaciju je otvoren za agencije za osiguranje kvalitete država koje su potpisale Bolonjsku deklaraciju.

Godišnja članarina iznosi 4.500 €, a podnosioci zahtjeva za članstvo moraju platiti jednokratni nepovratni iznos od 300 € za podnošenje zahtjeva.

Do sada je Asocijaciji pristupilo ukupno 48 agencija za osiguranje kvalitete i asocijacija za visoko obrazovanje (po podacima iz decembra 2009.).

Pitanja u vezi sa članstvom u ENQA se mogu uputiti na *Sekretarijat ENQA*.

3. "PRAVILA ENQA" – SUDJELOVANJE U ENQA²

Dokument pod nazivom "Pravila Evropske Asocijacije za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA)", opisuju ciljeve, aktivnosti, članstvo, strukturu i finansijske aranžmane Evropske Asocijacije za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju.

(Uz ovaj dokument je priložen zahtjev za prijem u članstvo u ENQA.)

Ovaj dokument detaljno prikazuje da se sudjelovanje u ENQA može ostvariti kroz:

- Članstvo (stalni član i kandidat za članstvo)
- Status pridružene članice
- Status sestrinske članice

Članstvo

Član 4 – Vrste članstva

ENQA ima dvije vrste članstva: puno članstvo i kandidat za članstvo.

Članstvo se odobrava po ocjeni Odbora Asocijacije. Pristup novih članova podliježe sljedećim uvjetima:

- Puno članstvo

Puno članstvo ENQA je omogućeno agencijama za osiguranje kvalitete koje ispunjavaju odgovarajuće kriterije opisane u Dodatku I Odredbe za članstvo.

- Kandidat za članstvo

Kandidatura za članstvo je dostupna agencijama za osiguranje kvalitete koje ispunjavaju odgovarajuće kriterije opisane u Dodatku I Odredbe za članstvo

Član 5 – Članarina

Stalni članovi i kandidati za članstvo moraju platiti godišnju članarinu. Nepovratni iznos godišnje članarine određuje Generalna skupština.

Član 6 – Naknada za predavanje zahtjeva za članstvo

Agencije koje predaju zahtjev za članstvo moraju platiti nepovratni iznos za predaju zahtjeva. Iznos za predaju zahtjeva za članstvo određuje Generalna skupština.

Pridružene i sestrinske članice

Član - 8

Pored članstva ENQA ima dvije vrste formalnog odnosa sa drugim organizacijama, pridružene i sestrinske članice. Pridružene i sestrinske članice ENQA nisu članice Asocijacije. Organizacije koje ne žele, ili iz bilo kojeg razloga nisu u mogućnosti, da postanu članice ENQA mogu tražiti status pridruženih ili sestrinskih članica unutar ENQA. U

² Propisi Evropske Asocijacije za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA) (od 26. septembra 2008.), str. 2

odgovarajućim situacijama organizacija može biti pozvana da prihvati status pridružene ili sestrinske članice.

Član 9 – Pridruženo članstvo

Pridružena organizacija je organizacija ili agencija dobre volje koja je pokazala interes za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju.

Član 10 – Sestrinsko članstvo

Sestrinska organizacija je mreža agencija dobre volje za osiguranje kvalitete ili krovna organizacija dobre volje koja se bavi osiguranjem kvalitete u visokom obrazovanju.

Član 11 – Procedura za predaju zahtjeva za članstvo

Zahtjev za pridruženo ili sestrinsko članstvo u ENQA se predaje u obliku pisma upućenom Odboru ENQA. Pismo treba sadržavati kratko predstavljanje tijelu kojem je pismo upućeno, glavni kontakt podaci i izjava kojom se formalno traži ili status pridružene ili sestrinske članice. Potom će Odbor odlučiti da li je ENQA saglasna za zahtjevom; odluka će se saopćiti pismenim putem. Odbor može tražiti dodatne informacije prije donošenja odluke. Odluku Odbora će konačno potvrditi Generalna skupština.

Član 12 – Povlastice

Pridružene i sestrinske organizacije stječu pravo primanja ENQA publikacija i prisustvovanja seminarima i radionicama kao i pristupa dijelovima ENQA web stranice koje su zaštićene šifrom. Međutim, ove organizacije nemaju pravo da sebe nazivaju 'članicama' ENQA i nemaju pravo glasa ili pravo odabira.

Član 13 – Naknada

Pridružene i sestrinske organizacije plaćaju nepovratnu naknadu koja iznosi pola članarine. Opće odredbe za članove i pridružene/sestrinske organizacije

Član - 14

Članovi, pridružene i sestrinske organizacije su saglasne da će se pridržavati pravila ENQA.

Član - 15

Od članova, pridruženih i sestrinskih organizacija ENQA se može tražiti da plate naknadu za sudjelovanje u radionicama, projektima i drugim aktivnostima koje organizira ENQA.

Član - 16

Odbor odlučuje o proceduri za postupanje sa članom, pridruženom ili sestrinskom organizacijom koja kasni sa uplatom naknade.

Član 17 – Ostavka na i isključenje iz članstva

Članovi, pridružene i sestrinske organizacije mogu dati ostavku na članstvo u ENQA i na pridruženi/sestrinski status u ENQA u bilo kojem trenutku predajom pismene obavijesti o ostavki Predsjedniku ENQA. Otkaz stupa na snagu odmah. Predsjednik će o ostavci člana, pridružene ili sestrinske organizacije informirati Generalnu skupštinu i Odbor.

Članovi, pridružene i sestrinske organizacije mogu biti isključeni odlukom Odbora u slučaju povrede važećih pravila, odredbi vezanih za članstvo ili u slučaju bilo kakve aktivnosti koja može narušiti ugled ili efikasnost Asocijacije.

Naknade za članstvo, pridružene i sestrinske organizacije se ne vraćaju agenciji koja da ostavku ili ju se isključi iz sudjelovanja u ENQA-u.

3.1 PROCEDURA ZA PRISTUP SESTRINSKIH I PRIDRUŽENIH ČLANICA³

Na Generalnoj skupštini održanoj od 21-22. septembra 2006. članovi ENQA su prihvatili dopunu Pravilima Asocijacije s ciljem da kreiraju dvije nove formalne kategorije odnosa sa drugim tijelima (vidi Dodatak). Ovaj dokument prezentira proceduru koja se mora poštivati nakon primitka zahtjeva za sudjelovanje u ENQA u statusu sestrinske ili pridružene članice.

Faza 0: Neformalni upit

Prije slanja formalnog zahtjeva za pristup ENQA u statusu sestrinske ili pridružene članice preporučuje se da se podnositelj zahtjeva neformalno obrati Sekretarijatu. Sekretarijat će informirati potencijalnog podnositelja zahtjeva o tome koliko je izgledno da će podnositelj ispuniti osnovne potrebne kriterije, nakon čega će ga, ukoliko je to slučaj, uputiti kako da prosljedi svoj zahtjev kroz pojedine faze formalne procedure.

Faza 1: Primitak formalnog zahtjeva u pismenom obliku

Formalni zahtjev za pridruženu ili sestrinsku članicu se treba uputiti Odboru u pismenom obliku preko Sekretarijata. Pismo treba sadržavati sljedeće:

- Zahtjev **ili** za status sestrinske **ili** pridružene članice. Ovo treba uključiti u izjavu zašto podnositelj zahtjeva želi uspostaviti formalin odnos sa ENQA.
- Kontakt podaci uključujući i adresu web stranice (ako je ima).
- Kratak uvod o organizaciji koja podnosi zahtjev uključujući pregled sljedećeg:
 - ustav;
 - zadatak misije;
 - sažetak tekućih aktivnosti.

Podnositelj zahtjeva može također dostaviti dodatnu dokumentaciju Odboru na razmatranje, npr. godišnji izvještaj, glavne publikacije itd. Međutim, glavne informacije trebaju biti sadržane u pismu zahtjeva.

Faza 2: Razmatranje od strane Odbora

Pismo zahtjeva za članstvo će se dostaviti na razmatranje radnoj grupi Odbora što je najranije moguće. U toku razmatranja zahtjeva radna grupa će nastojati dati odgovore na nekoliko ključnih pitanja na osnovu predloženih informacija:

- Da li je podnositelj zahtjeva organizacija s dobrom namjerom?
- Da li podnositelj pokazuje istinski interes za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju unutar Evropskog područja visokoškolskog obrazovanja (EHEA)?
- Da li se podnositelj uklapa u definiciju sestrinske ili pridružene članice u skladu sa pravilima ENQA?

Ako su odgovori na ova pitanja pozitivni onda će Odbor razmotriti sljedeće:

Da li je u interesu ENQA i njegovog članstva da uđe u formalni odnos sa organizacijom koja podnosi zahtjev?

³ Procedura za prijem sestrinskih i pridruženih članica, <http://www.enqa.eu/documents.lasso>,

Ako je odgovor i na ovo pitanje pozitivan onda je vrlo izgledno da će Odbor odobriti zahtjev za primitak u sestrinski ili pridruženi status. Ako Odbor nije u mogućnosti da donese odluku, zadržava pravo da traži dalje dokaze – usmene ili pismene – od strane podnositelja zahtjeva.

Faza 3: Saopćenje odluke podnositelju zahtjeva

Svoju odluku će Odbor podnositelju zahtjeva saopćiti pismenim putem.

Ako je zahtjev za status sestrinske/pridružene članice odobren, organizacija će:

- biti informirana o godišnjoj naknadi za status sestrinske/pridružene članice (rok uplate je 3 mjeseca od dana primitka saopćenja o odobrenom zahtjevu);
- biti uvrštena u listu kontakata ENQA Asocijacije;
- dobiti pristup zaštićenim dijelovima ENQA web stranice sa šifrom;
- imati pravo javno obznaniti da je postala sestrinska/pridružena članica ENQA.

Međutim, u pismenom saopćenju će se izričito navesti da pridružene i sestrinske članice nemaju pravo sebe nazivati punopravnim članovima ENQA i da nemaju pravo glasa.

Ako je zahtjev za sestrinsko/pridruženo članstvo odbijen, razlozi za takvu odluku će se saopćiti podnositelju zahtjeva. Obzirom da status sestrinske/pridružene članice odobrava Odbor po svom nahođenju, podnositelj nema prava žalbe.

Faza 4: Potvrda odluke od strane Generalne skupštine

Odluka za bilo koju sestrinsku/pridruženu organizaciju, koju je odobrio Odbor, će se staviti pred Generalnu skupštinu za formalno potvrđivanje od strane članova.

Izvadak iz Pravila Evropske asocijacije za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju

4.11 Pridružene i sestrinske organizacije

4.11.1 Organizacije koje ne žele, ili iz nekog razloga nisu u mogućnosti, da predaju zahtjev za članstvo u ENQA mogu tražiti status pridružene ili sestrinske članice u ENQA.

4.11.2 **Pridružena članica** je organizacija ili agencija dobre volje koja je pokazala interes za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju.

4.11.3 **Sestrinska članica** je mreža agencija dobre volje za osiguranje kvalitete ili krovna organizacija dobre volje koja se bavi osiguranjem kvalitete u visokom obrazovanju.

4.11.4 Zahtjev za pridruženu ili sestrinsku članicu sa ENQA treba biti upućen Odboru ENQA u pismenoj formi. Pismo treba sadržavati kratko predstavljanje tijelu kojem je pismo upućeno, glavni kontakt podaci i izjava kojom se formalno traži ili status pridružene ili sestrinske članice. Potom će Odbor odlučiti da li je ENQA saglasna za zahtjevom; odluka će se saopćiti pismenim putem. Odbor može tražiti dodatne informacije prije donošenja odluke. Odluku Odbora će konačno potvrditi Generalna skupština.

4.11.5 **Pridružene i sestrinske organizacije** stječu pravo primanja ENQA publikacija i prisustvovanja seminarima i radionicama kao i pristupa dijelovima ENQA web stranice koje su zaštićene šifrom. Međutim, ove organizacije nemaju pravo da sebe nazivaju 'članovima' ENQA i nemaju pravo glasa ili pravo odabira.

3.2. ODREDBE ZA ČLANSTVO (IZ PRAVILA ENQA)⁴

POGLAVLJE I. KRITERIJI ZA PUNO ČLANSTVO

Komentar: Odbor je na svom sastanku 11.06.2008. dao preporuku da ovo prvo poglavlje o odredbama za članstvo mora jasnije uključiti Evropske standarde i smjernice (ESG). Kao rezultat ove preporuke kriteriji za članstvo su sada identični tekstu ESG-a. Dijelovi naglašeni plavom bojom su dodatni u odnosu na ESG i već su bili pomenuti u verziji od 28.3.2008.

Punopravno članstvo u ENQA je otvoreno za agencije koje se bave osiguranjem kvalitete u visokom obrazovanju u evropskom području zemalja članica koje su obavljale i provodile stvarne aktivnosti evaluacije u zadnje dvije godine.

Prije nego ju se prihvati kao punopravnu članicu, agencija podnositelj zahtjeva mora zadovoljiti zahtjev Odbora koji podrazumjeva ispunjavanje osam kriterija navedenih u nastavku teksta. Agencija podnositelj zahtjeva time ujedno ispunjava Evropske standarde i smjernica za osiguranje kvalitete u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) koji su usvojeni od strane evropskih ministara zaduženih za visoko obrazovanje u Bergenu 2005. Odbor može mijenjati detalje procedure prema vlastitom nahođenju.

Nakon svakog kriterija slijede smjernice koje pružaju dodatne informacije o dobroj praksi, a u nekim slučajevima detaljnije objašnjavaju značenje i važnost kriterija. Mada smjernice nisu dio samih kriterija, kriterije treba uzeti u obzir u vezi s njima.

ENQA kriterij 1– Aktivnosti (ESG 3.1, 3.3)

Agencije bi trebale redovno poduzimati aktivnosti eksternog osiguranja kvalitete (na institucionalnom ili na nivou programa). Eksterno osiguranje kvalitete agencija treba uzeti u obzir prisutnost i učinkovitost procesa eksternog osiguranja kvalitete opisanih u drugom dijelu Evropskih standarda i smjernica.

Aktivnosti eksternog osiguranja kvalitete mogu uključivati evaluaciju, pregled, reviziju, procjenu, akreditaciju ili druge slične aktivnosti i trebaju biti dio osnovnih funkcija agencije koja je član.

ENQA kriterij 2 – Službeni status (ESG 3.2)

Agencije bi trebale biti formalno priznate od strane nadležnih javnih vlasti u Evropskom prostoru visokog obrazovanja kao agencije sa odgovornošću za eksterno osiguranje kvalitete i trebale bi imati uspostavljenu pravnu osnovu. Trebale bi poštivati sve zahtjeve zakonodavne nadležnosti unutar kojeg djeluju.

ENQA kriterij 3 – Sredstva (ESG 3.4)

Agencije bi trebale imati adekvatne i proporcionalne resurse, i ljudske i finansijske, koji će im omogućiti da se organiziraju i obavljaju proces(e) eksternog osiguranja kvaliteta na

⁴ <http://www.engaq.eu/files/ENQA%20regulations%20version%20290909.pdf>

djelotvoran i efikasan način, sa odgovarajućim sredstvima za razvoj takvih procesa, procedura i osoblja.

ENQA kriterij 4 – Zadatak misije (ESG 3.5)

Agencije bi trebale imati jasne i eksplicitne ciljeve i zadatke za svoj rad, koji su sadržani u javno dostupnom saopćenju.

Ovo saopćenje treba opisati ciljeve i zadatke procesa osiguranja kvalitete agencije člana, podjelu rada s relevantnim zainteresiranim stranama u visokom obrazovanju, posebno visokoškolskih ustanova, te kulturni i povijesni kontekst njenog rada. Saopćenje treba jasno navesti da eksterni proces osiguranja kvalitete predstavlja glavnu djelatnost agencije člana i da postoji sistemski pristup za postizanje vlastitih ciljeva i zadataka. Ovdje je također potrebna dokumentacija koja će pokazati se izrečeno provodi jasnom politikom i planom upravljanja.

ENQA kriterij 5 – Neovisnost (ESG 3.6)

Agencije bi trebale biti neovisne u tolikoj mjeri da imaju autonomnu odgovornost za svoje poslovanje, ali i da zaključci i preporuke u njihovim izvještajima ne mogu biti pod utjecajem trećih osoba, kao što su visokoškolske ustanove, ministarstva ili druge zainteresirane strane.

Agencija treba pokazati svoju neovisnost poduzimanjem mjera kao što su:

- njena operativna nezavisnost od visokoškolskih ustanova i vlada je zagwarantirana u službenoj dokumentaciji (npr. instrumenti upravljanja ili zakonodavnih akata);
- definicija i primjena njenih procedura i metoda, nominacija i imenovanje vanjskih stručnjaka i određivanje rezultata njenih procesa osiguranja kvaliteta se poduzimaju samostalno i neovisno od vlasti, visokoškolskih institucija i organa političkog utjecaja;
- mada se u toku procesa osiguranja kvalitete konsultiraju relevantne zainteresirane strane u visokom obrazovanju, posebno studenti/naučnici, konačni ishod procesa osiguranja kvaliteta ostaje odgovornost agencije.

ENQA kriterij 6 – Kriterij za eksterno osiguranje kvalitete i procesi koje primjenjuju članovi (ESG 3.7)

- Procesi, kriteriji i procedure koje koriste agencije trebaju biti unaprijed definirani i dostupni javnosti.
- Uobičajeno je da ovi procesi uključuju sljedeće:
 - samoevaluaciju ili ekvivalentnu proceduru koja se odnosi na proces osiguranja kvalitete;
 - eksternu evaluacijsku grupu eksperata uključujući, prema potrebi, (a) člana (-ove) studentske populacije, i posjete na lokacijama prema odluci agencije;
 - publikaciju izvještaja, uključujući bilo kakve odluke, preporuke ili druge formalne rezultate;
 - proceduru za ocjenu aktivnosti koje se odnose na proces osiguranja kvalitete u svjetlu svih preporuka sadržanih u izvještaju.

Agencije mogu razviti i koristiti druge procese i procedure za određene svrhe. Agencije bi trebale obratiti posebnu pažnju na svoje principe u svakoj prilici, i osigurati da se njihovim zahtjevima i procesima upravlja profesionalno i da se njihovi zaključci i odluke donose na dosljedan način, iako odluke formiraju različite grupe ljudi. Agencije koje donose formalne odluke o osiguranju kvalitete ili zaključke koji imaju formalne posljedice trebaju imati mogućnost žalbenog postupka. Priroda i oblik žalbenog postupka se određuje u skladu sa načinom organiziranja svake agencije.

ENQA kriterij 7 – Procedure odgovornosti (ESG 3.8)

Agencije bi trebale imati uređene procedure za procjenu vlastite odgovornosti.

Ove procedure treba da uključuju sljedeće:

- objavljena politika za osiguranje kvalitete same agencije, dostupne na web stranici;
- dokumentacija koja pokazuje da:
 - o procesi i rezultati agencije odražavaju njenu misiju i ciljeve osiguranja kvalitete;
 - O agencija ima i provodi mehanizam za sprečavanje sukoba interesa u radu svojih eksternih stručnjaka, komisije / vijeća / odbora i osoblja;
 - O agencija ima pouzdane mehanizme koji osiguravaju kvalitetu bilo koje aktivnosti i materijala koje su sastavili podugovarači, ako se neki ili svi od elemenata u postupku osiguranja kvalitete predmet podugovora sa drugim osobama;
 - O agencija ima interne procedure osiguranja kvaliteta koje uključuju unutarnji mehanizam povratne informacije (npr. način prikupljanja povratnih informacija od svog osoblje i vijeća / odbora); unutarnji mehanizam za reakciju na informacije (znači da reagira na unutarnje i vanjske preporuke za poboljšanje) i vanjski mehanizam povratne informacije (npr. način za prikupljanje povratnih informacija od stručnjaka i evaluacijskih institucija za budući razvoj) s ciljem informiranja i podrške vlastitom razvoju i unapređenju.
- obavezna ciklična eksterna evaluacija o aktivnostima agencije najmanje jednom svakih pet godina, koja uključuje izvještaj koji potvrđuje da agencija ispunjava kriterije za članstvo u ENQA.

ENQA kriterij 8 – Razno

- Agencija posvećuje posebnu pažnju na svoje deklarirane principe u svakoj prilici i osigurava da su njenim uvjetima i procesima upravlja profesionalno i da se njene ocjene i odluke donose na dosljedan način, čak i ako se ocjene formiraju od strane različitih grupa.
- Ako agencija donosi formalne odluke o osiguranju kvalitete, ili zaključke koji imaju formalne posljedice, tada treba omogućiti žalbeni postupak. Priroda i oblik žalbenog postupka se određuju prema načinu organizacije agencije.
- Agencija je spremna aktivno doprinijeti ciljevima ENQA.

POGLAVLJE II. ZAHTJEV ZA ČLANSTVO

Obrazac zahtjeva i dokumentacija

Prijave za članstvo u ENQA će biti u obliku određenom od strane Odbora (detalje informacije se mogu dobiti od Generalnog sekretara). Prijave za članstvo razmatra i o njima odlučuje Odbor na osnovu bilo same priložene dokumentacije ili na osnovu priložene dokumentacije i posjete instituciji podnositelja zahtjeva.

Prijave za punopravno članstvo će se razmatrati samo u slučajevima kada je dostavljen izvještaj o nezavisnoj eksternoj evaluaciji o tome da agencija ispunjava kriterije za članstvo, koja je provedena na način i u skladu sa standardom prihvatljivim Odboru. (vidi 7iii u gornjem tekstu).

Procedura za kandidata člana

Ako prilikom podnošenja nekog zahtjeva za članstvo Odbor odluči da agencija podnositelj zahtjeva ne zadovoljava gore navedene kriterije za punopravno članstvo, ali je vjerojatno da će moći zadovoljiti kriterije u roku od dvije godine u odobrenom statusu kandidata za članstvo, Odbor može prema vlastitom nahođenju odobriti status kandidata za članstvo do najviše dvije godine. Na kraju tog perioda (ili prije, ako kandidat za članstvo tako zahtjeva), Odbor će zahtijevati da podnositelj zahtjeva dostavi izvještaj o eksternoj evaluaciji, koji pokazuje da podnositelj zahtjeva udovoljava kriterijima. Ako se po mišljenju Odbora a i nakon dostavljenih dokaza pokaže da kriteriji još uvijek nisu zadovoljeni, aplikacija zastarjeva te prema odluci Upravnog odbora podnositelju zahtjeva neće biti dopušteno da se ponovo prijaviti za članstvo dok ne prođe dodatni period od dvije godine. Ako, nakon zahtjeva za dodatne dokaze, Odbor odobri ulazak u punopravno članstvo, agencija će morati proći eksternu evaluaciju u roku od pet godina od datuma kada joj je dodijeljen status kandidata za članstvo. Ako, međutim, organizacija podnositelj zahtjeva nema namjeru ili mogućnost da ispuni kriterije za punopravno članstvo, može podnijeti zahtjev da postane pridružena ili sestrinska članica ENQA (vidi Odjeljak III ENQA pravila).

Agencija podnositelj zahtjeva može aplicirati za status kandidata za članstvo umjesto punopravnog članstva u prvom stepenu. Odbor će odobriti takvo članstvo ako smatra da podnositelj kroz svoj zahtjev pokaže da uveliko ispunjava kriterije, i ako smatra da će podnositelj zahtjeva biti u mogućnosti da na osnovu dostavljenog prihvatljivog eksternog evaluacijskog izvještaja najkasnije u roku od dvije godine u odobrenom statusu kandidata za članstvo dokaže da je u stanju u potpunosti ispuniti kriterije za punopravno članstvo. Ako Odbor nakon razmatranja eksternog evaluacijskog izvještaja smatra da kandidat za članstvo ne ispunjava sve potrebne kriterije, aplikacija zastarjeva te prema odluci Upravnog odbora podnositelju zahtjeva neće biti dopušteno da se ponovo prijaviti za članstvo dok ne prođe dodatni period od dvije godine. Tokom ovog perioda agencija neće biti kandidat za članstvo, ali će ostati na ENQA mailing listi kako bi se osiguralo slanje informacija o aktivnostima ENQA.

Eksterna evaluacija

Kao što je naznačeno u kriteriju 7 u gornjem tekstu, uvjet za članstvo je da svi punopravni članovi ENQA prođu eksternu evaluaciju barem jednom u svakih pet godina. Ako član ne

prođe eksternu evaluaciju u roku od pet godina u statusu odobrenog ili potvrđenog punopravnog članstva, on, prema odluci Glavne skupštine, prestaje biti član ENQA. Ako Odbor ocijeni da na osnovu rezultata eksterne evaluacije član ne zadovoljavaju kriterije za članstvo, dat će mu se dvije godine da ispuni kriterije, a za to vrijeme će agenciji biti dodijeljen status kandidata za članstvo u ENQA. Nakon toga će Odbor, ili nominirani evaluator, ponovo provesti evaluaciju po završetku perioda od dvije godine (ili ranije, ukoliko agencija član to zatraži). Agencija koja po mišljenju Odbora, a i nakon provedene nove evaluacije, ne ispunjava kriterija za članstvo u ENQA će, uz potvrdu Generalne skupštine, biti isključena iz ENQA. Nakon isključenja iz članstva agenciji će biti dozvoljeno da se ponovo prijavi za članstvo nakon sljedeće dvije godine.

3.2.1 OBRAZAC ZAHTJEVA ZA ČLANSTVO U ENQA⁵

Aplikacija se sastoji od pitanja po poglavljima koji su kreirani na osnovu osam kriterija **Vrste i uvjeti za članstvo i procedure za aplikaciju**

Postoje dvije vrste članstva u ENQA: **Punopravno članstvo i kandidatura za članstvo**. Da bi bila podobna za bilo koju od ove dvije vrste članstva, agencija mora aktivno provodi aktivnosti eksternog osiguranja kvalitete **najmanje dvije godine**. Prijave za članstvo u Asocijaciju razmatra i o njima donosi odluku Odbor Asocijacije, koju usvaja Generalna skupština.

Punopravno članstvo

Prije nego se prihvatio kao redovni član, podnositelj zahtjeva mora zadovoljiti zahtjev Odbora da ispunjava kriterije navedene u Odredbama za članstvo (Dodatak I propisima ENQA) i u obrascu za prijavu.

Svi redovni članovi Asocijacije dužni su proći eksternu evaluaciju barem jednom svakih pet godina. Ako se kao rezultat eksterne evaluacije ustanovi da agencija član ne zadovoljava kriterije za članstvo, dat će joj se dvije godine da se prilagodi traženim kriterijima. Nakon ovog perioda od dvije godine treba se nastaviti sa provođenjem eksterne evaluacije (ili ranije, ukoliko agencija član to zatraži). Tokom ovog perioda agencija će i dalje biti u statusu redovnog člana Asocijacije. Agencija koja, po mišljenju Odbora, a i nakon provedene evaluacije, i dalje ne ispunjava kriterije Asocijacije za članstvo bit će isključena iz Asocijacije. Agenciji koja je isključena iz članstva će biti dozvoljeno da se ponovo prijavi za članstvo nakon perioda od dvije godine.

Kandidat za članstvo

Ako prilikom podnošenja nekog zahtjeva za članstvo Odbor odluči da agencija podnositelj zahtjeva ne zadovoljava gore navedene kriterije za punopravno članstvo, ali je vjerojatno da će moći zadovoljiti kriterije u roku od dvije godine u odobrenom statusu kandidata za članstvo, Odbor može prema vlastitom nahođenju odobriti status kandidata za članstvo do

⁵ Aplikacioni formular za članstvo u ENQA (od 29.5.2009.), Dodatak I: Prijava za članstvo u Evropsku asocijaciju za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju (ENQA)

najviše dvije godine. Na kraju tog perioda (ili prije, ako kandidat za članstvo tako zahtjeva), Odbor će zahtijevati da podnositelj zahtjeva dostavi izvještaj o eksternoj evaluaciji, koji pokazuje da podnositelj zahtjeva udovoljava kriterijima. Ako se po mišljenju Odbora a i nakon dostavljenih dokaza pokaže da kriteriji još uvijek nisu zadovoljeni, aplikacija zastarjeva te prema odluci Upravnog odbora podnositelju zahtjeva neće biti dopušteno da se ponovo prijaviti za članstvo dok ne prođe dodatni period od dvije godine. Ako, nakon zahtjeva za dodatne dokaze, Odbor odobri ulazak u punopravno članstvo, agencija će morati proći eksternu evaluaciju u roku od pet godina od datuma kada joj je dodijeljen status kandidata za članstvo. Ako, međutim, organizacija podnositelj zahtjeva nema namjeru ili mogućnost da ispuni kriterije za punopravno članstvo, može podnijeti zahtjev da postane pridružena ili sestrinska članica ENQA (vidi Odjeljak III ENQA pravila).

Agencija podnositelj zahtjeva može aplicirati za status kandidata za članstvo umjesto punopravnog članstva u prvom stepenu. Odbor će odobriti takvo članstvo ako smatra da podnositelj kroz svoj zahtjev pokaže da uveliko ispunjava kriterije, i ako smatra da će podnositelj zahtjeva biti u mogućnosti da na osnovu dostavljenog prihvatljivog eksternog evaluacijskog izvještaja najkasnije u roku od dvije godine u odobrenom statusu kandidata za članstvo dokaže da je u stanju u potpunosti ispuniti kriterije za punopravno članstvo. Ako Odbor nakon razmatranja eksternog evaluacijskog izvještaja smatra da kandidat za članstvo ne ispunjava sve potrebne kriterije, aplikacija zastarjeva te prema odluci Upravnog odbora podnositelju zahtjeva neće biti dopušteno da se ponovo prijavi za članstvo dok ne prođe dodatni period od dvije godine.

Prijave za članstvo

Prijave za članstvo u ENQA će biti u obliku određenom od strane Odbora (detaljne informacije se mogu dobiti od Generalnog sekretara). Prijave za članstvo razmatra i o njima odlučuje Odbor na osnovu bilo same priložene dokumentacije ili na osnovu priložene dokumentacije i posjete instituciji podnositelja zahtjeva. Prijave za punopravno članstvo će se razmatrati samo u slučajevima kada je dostavljen izvještaj o nezavisnoj eksternoj evaluaciji o tome da agencija ispunjava kriterije za članstvo, koja je provedena na način i u skladu sa standardom prihvatljivim Odboru.

Agencije koje mogu aplicirati

Članstvo u Asocijaciju je otvoreno za agencije za osiguranje kvalitete u području visokog obrazovanja država potpisnica Bolonjskog procesa, koje su aktivne najmanje dvije godine. Odbor može mijenjati detalje procedure prema vlastitom nahođenju.

Opseg i razina dokumentacije

Dokumentacija i dokazi traženi u prijavnici trebaju biti dovoljni kako bi se omogućilo da Odbor donese u potpunosti informiranu ocjenu agencije koja se prijavljuje za članstvo. Jezik tražene dokumentacije treba biti engleski. Oblik i priroda dokumentacije može biti po slobodnom izboru podnositelja zahtjeva, ali se treba pažljivo razmotriti činjenica da na sva pitanja treba odgovoriti na jasan način. Nema potrebe da podnositelj zahtjeva dostavlja opsežnu dokumentaciju.

Vraćanje zahtjeva

Potpisan zahtjev uključujući i traženu dokumentaciju treba poslati u poštom u Sekretarijat ENQA, dok istovremeno elektronsku verziju aplikacije bez potpisa treba poslati e-mailom ili poštom.

Odluka i obavijest

Odbor ENQA može zatražiti dodatne podatke od podnositelja zahtjeva prije nego što odluči o zahtjevu. Odbor će se baviti zahtjevima za članstvo na svojim redovnim sastancima (4-5 sastanaka godišnje). Odluka Odbora će se dostaviti podnositelju zahtjeva pismenim putem. Podnositelji zahtjeva koji se ne prihvaćaju u članstvo, odnosno kojima se nudi status kandidata za članstvo, biće informirani o razlozima za takvu odluku od strane Glavnog sekretara Asocijacije.

Žalba

Agencije čiji su zahtjev za članstvo nije prihvaćen od strane Odbora, ili koji je odobren za status kandidata za članstvo, umjesto punopravnog članstva, protiv svoje volje, može uložiti žalbu Odbora u pisanom obliku, navodeći zašto smatra da je odluka Odbora bila pogrešna. Tri osobe koje čine komisiju za procjenu zahtjeva za članstvo će razmotriti žalbu i svoj prijedlog predočiti Odboru, nakon čega će Odbor ponovo preispitati svoju odluku. Odluka Odbora na žalbu je konačna.

4. ISKUSTVA IZ RUMUNIJE I BUGARSKJE

4.1. ARACIS – Rumunska agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju⁶

Nakon studijske posjete saznali smo da su procesi osiguranja kvalitete uglavnom poznati i vode ka jasnim odlukama, ali i da sveobuhvatni cilj poboljšanja kvalitete i kvalitete kulture treba biti dominantan. Jedinственost procesa je možda bilo glavno pitanje u prvim godinama postojanja ARACIS-a, ali je sada nastala potreba za diverzifikacijom. Ovo se također odnosi na izbor pokazatelja, koje su samo djelimično usmjereni na poboljšanje kvalitete i kvalitete kulture. Kvaliteta evaluatora je još jedna tačka interesa, iako nedavno sudjelovanje studenata u diskusiji o studijskim programima predstavlja važan korak naprijed. Također postoji potreba za većim utjecajem zainteresiranih strana u stručnom području.

Službeni status agencija treba biti formalno priznat od strane nadležnih javnih tijela u Evropskom prostoru visokog obrazovanja kao agencija koje nose odgovornost za eksterno osiguranje kvalitete te stoga trebaju imati uspostavljenu pravnu osnovu. Agencije trebaju poštivati sve zahtjeve zakonodavnih nadležnosti unutar kojeg djeluju. ARACIS je samostalna javna ustanova od nacionalnog interesa koja ima pravni status i svoj vlastiti budžet prihoda i rashoda.

Osnovni moto ARACIS-a je da postane partner u procesu visokog obrazovanja. Da bi to dokazao, ARACIS je razvio mrežu univerziteta u Rumuniji za bolju organizaciju osiguranja kvalitete na akademskim institucijama. ARACIS predložio da BiH Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete trebaju razviti sličan odnos sa drugim visokoškolskim ustanovama, te drugim zainteresiranim stranama u području osiguranja kvalitete.

⁶ <http://www.aracis.ro/en/about-aracis/>

Za čitanje kompletnog izvještaja o Studijskoj posjeti ARACIS-u vidi Dodatak 1.

4.2. Studijska posjeta NEAA-i – Nacionalnoj agenciji za evaluaciju i akreditaciju⁷

Misija Agencije je da doprinese poboljšanju kvalitete visokog obrazovanja kroz cikličan institucionalni program i program evaluacije i akreditacije u visokom obrazovanju u Bugarskoj kroz procjenu projekata za otvaranje novih visokoškolskih institucija i njihovih osnovnih jedinica, kao i kroz praćenje i kontrolu nakon akreditacije, pružajući neovisnost i transparentnost procedura i visoku kompetentnost bugarskih i stranih eksperata koji sudjeluju u njima.

NEAA je napravila samoevaluacijski izvještaj za institucionalnu akreditaciju visokoškolskih ustanova koji služi kao jedna od vodećih linija za ulazak u članstvo u ENQA. Samoevaluacijski izvještaj služi kao polazište u radu Nacionalne agencije za evaluaciju i akreditaciju tokom postupka institucionalne akreditacije. Važnost funkcije samoevaluacijskog izvještaja proizlazi iz činjenice da je tokom institucionalne akreditacije pozornost evaluatora usmjerena na to kako učinkovito visokoškolska ustanova održava, kontrolira te poboljšava kvalitetu obrazovanja u području visokog obrazovanja i ponuđenih profesionalnih područja. Za čitanje kompletnog izvještaja o Studijskoj posjeti NEAA-i vidi Dodatak 2.

5. ANALIZA – ZAKLJUČNE NAPOMENE

Nakon prezentiranja "*Smjernica i procedure za članstvo u ENQA*," BiH QA Agenciji može se reći da trenutno ne postoje jaki argument u korist punopravnog članstva BiH QA Agencije u ENQA, budući da je glavno osnovno pravilo za status stalnog člana da se izvrše aktivnosti eksternog osiguranja kvalitete, što znači da Agencija treba biti u potpunosti operativna u periodu od minimalno dvije godine. BiH QA Agencija još radi na izradi glavnih procedura za različite zadatke, uključujući i proces akreditacije. Stvarna implementacija ovog zadatka po navedenim procedurama će se vjerojatno izvršiti sljedeće godine nakon što se izrade sve procedure.

Važno je napomenuti da nije izgledno da će pravni sistem i procedure u BiH uticati na rad Agencije zbog neusklađenosti s propisima u određenim situacijama koje se trebaju razjasniti unutar pravila Agencije ili unutar pravnih okvira.

Dalja analiza pokazuje da BiH QA Agencija može podnijeti zahtjev za status pridružene članice u ENQA tako da će BiH QA Agencija već biti u procesu započete procedure podnošenja zahtjeva za članstvo u ENQA u skladu sa dokumentom o *Procedurama za primitak sestrinskih i pridruženih članica*.

Vremenski okvir od godinu dana ne ostavlja previše prostora za BiH QA Agenciju tako da ona mora brzo djelovati. Ova analiza pokazuje da su uvjeti za puno članstvo veoma strogi i zahtjevni, te stoga nema vremena za gubljenje već se mora početi sa ispunjavanjem uvjeta prezentiranih u procedurama za proces aplikacije. BiH QA Agencija se još uvijek nalazi u procesu izrade dokumentacije za procedure u svim aspektima rada. Primitak u članstvo u ENQA Asocijaciju ne umanjuje važnost ispunjenja Evropskih standarda i smjernica za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju Asocijacije ENQA. Ovaj dokument je usvojen od

⁷ <http://www.neaa.government.bg/>

strane Bergenskog komunikea i Bolonjskog procesa, što implicira da je to glavni dokument za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju. BiH je potpisnica ovih dvaju dokumenata i Vijeće ministara BiH je prihvatilo Evropske standarde i smjernice za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju kao vodeći dokument za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u BiH. Stoga, u cilju razvoja osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju BiH QA Agencija mora uskladiti svoj rad sa ovim evropskim standardima i smjericama. Imajući to u vidu BiH QA Agencija će biti prikladan potencijalni član u ENQA.

Na osnovu trenutnog radnog plana BiH QA Agencije i postignutog napretka očito je da BiH QA Agencija ima jako dobru šansu da aplicira za članstvo u ENQA početkom 2011. Neki od najzahtjevnijih zadataka BiH QA Agencije su zasigurno procesi eksternih evaluacija i akreditacija visokoškolskih institucija.

Nakon što se ovaj Projekat završi krajem 2010., BiH QA Agencija će imati ispunjene pretpostavke iz smjernica za Procedure za članstvo u ENQA (koje je obezbijedio SUS BiH) što će joj otvoriti put u 2011. da počne sa procesom predaje zahtjeva za punopravno članstvo u ENQA.

DODATAK 1

Izveštaj o studijskoj posjeti

Datum: 14.-17. oktobar 2009.

Mjesto: Bukurešt, Rumunija

Domaćin: ARACIS – Rumunska Agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju

Predstavnici u posjeti:

1. **Nihad Fejzić**, direktor Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u BiH
2. **Boris Ćurković**, zamjenik direktora Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u BiH
3. **Jugoslav Vuk Tepić**, zamjenik direktora Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u BiH
4. **Haris Muhić**, direktor SUS-a BiH
5. **Lejla Sahačić**, projektni menadžer u SUS-u BiH

SAŽETAK

Predstavnici Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH i SUS BiH su posjetili ARACIS od 14. oktobra do 17. oktobra 2009. Svrha posjete je bila uspostavljanje kontakta sa sličnom agencijom za osiguranje kvalitete (koja je nedavno primljena u članstvo u ENQA) radi razmjene iskustva.

Ova važna evropska agencija za osiguranje kvalitete je prenijela svoja vrijedna znanja i iskustva Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u BiH i SUS-u BiH u stečena u procesu priprema za članstvo u ENQA. ARACIS je gostima dala informacije i savjete o članstvu i procedurama za predaju zahtjeva za članstvo u ENQA, kao i poteškoćama i prednostima udruživanja sa ENQA organizacijom. Studijska posjeta ARACIS Agenciji je također uključila i sastanke sa drugim agencijama, razmjenu informacija i otvorenu diskusiju po svim pitanjima koja se tiču članstva u ENQA, savjete i dodatne sugestiji o ovoj važnoj integraciji Agencije u evropske i međunarodne strukture.

Dnevni red ove studijske posjete je sastavila i predložila EU agencija, uz dodatne sugestije od strane Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u BiH i SUS-a BiH. SUS BiH je učestvovao u ovoj studijskoj posjeti s ciljem osnaživanja vlastitih kapaciteta u budućem razvoju visokog obrazovanja i osiguranja

kvalitete, kao i osnaživanju vlastitih stručnih potencijala u oblasti osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju.

Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u BiH i SUS BiH su se složili da i ubuduće sarađuju sa ARACIS-om po pitanjima osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju.

Partneri u BiH delegaciji su imali dva službena sastanka u sklopu ove studijske posjete Agenciji ARACIS. Prvi sastanak je održan 14. oktobra i imao je više karakter neformalnog uvodnog sastanka a drugi 17. oktobra je bio službeni sastanak.

Tokom ove četverodnevne posjete ARACIS-u BiH predstavnici su prisustvovali konferenciji u organizaciji domaćina institucije ARACIS. Dvodnevna konferencija pod nazivom "Institucionalno strateško upravljanje kvalitetom: od minimalnih zahtjeva do ukupnog poboljšanja kvalitete" - ISQM 2009., je održana od 15.-16. oktobra u Bukureštu. Podršku konferenciji je dala Agencija ARACIS u okviru Projekta: "Osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u Rumuniji unutar evropskog konteksta. Razvoj akademskog upravljanja kvalitetom na sistemskom i institucionalnom nivou" POSDRU/2/1.2/S/1, Voditelj projekta prof.dr.eng. Ioan CURTU.

PROGRAM STUDIJSKE POSJETE

14.10.2009.

13h25 – Dolazak delegacije (let iz Beča)

13h25 – 14h30 – Transfer do Bukurešta (ured ARACIS-a)

14h30 – 17h00 – Razgovori u uredu ARACIS-a

19h00 – Koktel večera na poziv Predsjednika ARACIS-a

15.10.2009.

ISQM 2009. nakon čega slijedi koktel večera u 19h30

16.10.2009.

ISQM 2009. nakon čega slijedi obilazak znamenitosti Bukurešta i večera u 19h30

17.10.2009.

10h00 – 13h00 – Radni sastanak u uredu ARACIS-a

13h00 – 15h00 – Radni ručak na poziv Predsjednika ARACIS-a

15h00 – Transfer do aerodroma

17h55 – Odlazak delegacije (let do Beča)

SASTANCI SA ARACIS AGENCIJOM

Uvodni sastanak je održan u glavnom sjedištu ARACIS-a. Sastanku je prisustvovalo svo osoblje ARACIS ureda a domaćin je bio gospodin Mirou Adrian, podpredsjednik ARACIS-a.

Na početku je gospodin Mirou odgovorio na pitanje BH delegacije o glavnim ciljevima, zadacima, dužnostima, zakonodavnim odjelima i samoj organizacijskoj podjeli na odjele unutar ARACIS-a.

ARACIS je na početku je postojala kao Vijeće za akreditiranje od 1993., a od 2005. je registrirana kao Rumunska Agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju - ARACIS. Prema rumunskom zakonu ARACIS je pravna, finansijski neovisna i samostalna javna ustanova od nacionalnog interesa. Ona nastavlja da obavlja funkcije bivšeg Rumunskog Nacionalnog vijeća za akademsku procjenu i akreditaciju (NCAAA).

ARACIS je podijeljena u dva odjela: Odjel za osiguranje kvalitete i Odjel za akreditaciju. Trenutni broj osoblja je 35 zaposlenih profesora i studenata na sljedećim funkcijama: predsjednik, podpredsjednik, direktori dvaju odjela, glavni sekretar. Osim toga, ARACIS ima Stalno vijeće od 15 članova (pet od njih su članovi Izvršnog odbora) i niz stručnjaka na terenu.

ARACIS ima neovisan status i veliku samostalnost u radu. ARACIS je samostalna javna ustanova, sa zadatkom osiguranja i poboljšanja kvalitete u sistemu visokog obrazovanja u Rumuniji. Rumunija ima 66 javnih univerziteta i 34 privatnih visokoškolskih ustanova. ARACIS je do sada dao preporuku za 1121 dozvolu za studijske programe i 2045 eksterno ocijenjenih master programa.

Iako je ARACIS osnovan u skladu sa rumunskim Zakonom o visokom obrazovanju, ARACIS se ne smatra Vladinom ustanovom. Za razliku od ARACIS-a BiH Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete je osnovana od strane BiH Vlade i finansira se iz državnog budžeta.

ARACIS je punopravna članica ENQA od 2009. i član EUA i ESU, a od ove godine ARACIS je uvrštena u popis EQAR agencija.

ARACIS je odgovoran i za akreditaciju i za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju. Postoje dva opća procesa koje ARACIS implementira: institucionalne evaluacije i evaluacije studijskih programa.

U informativnom dijelu sastanka sa predstavnicima ARACIS-a gospodin Nihad Fežić je predstavio BiH Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete: glavna prepreka Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete je postojanje mnogih ministarstava za obrazovanje u BiH i pitanje neovisnost zbog izbora evaluatora - uključivanje BiH Vlade.

On je najavio sljedeće planove u skoroj budućnosti: Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH se priprema za evaluaciju studijskih programa u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i ESG-om. Početkom 2010. Agencija planira započeti prvo s institucionalnom akreditacijom i kad se to završi raditi na evaluaciji studijskih programa. Očekivanja prema Agenciji su da napravi Državni registar visokoškolskih ustanova, tako da je institucionalna evaluacija logičan korak. Nakon toga će u kratkom vremenskom periodu

BiH Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete objaviti Javni poziv za stručnjake u procesu akreditacije.

Nihad Fejzić je informirao predstavnike ARACIS-a da BiH ima osam javnih (sa 100,000 studenata) i 22 privatne (s 20,000 studenata) visokoškolske ustanove, te da se upravljanje u visoko obrazovanju u BiH odvija prema Standardima koje je usvojila Vlada. Standarde je reguliralo sedam znanstvenih grupa i svaka grupa ima svoju komisiju. Standardi i normativi za proces evaluacije postoje, ali nisu realistični. BiH Agencija razmatra provođenje istraživanja o trenutnom stanju s ciljem da rezultati istraživanja služe kao polazište za rad na razvoju i usvajanju novih standarda za visoko obrazovanje i njegove kvalitete. Ono što brine Agenciju za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH je kako sastaviti evaluacijsku komisiju. Prva ideja o sastavu evaluacijske komisije je da se pozovu dva akademika, jedan predstavnik industrije, jedan predstavnika studenata i jedan međunarodni predstavnik. Također, jedan od neriješenih pitanja su profesori koji rade na mnogim univerzitetima – odrediti šta je njihova potrebna norma i na odgovarajući način riješiti problem preopterećenosti poslom na uštrb kvalitete obrazovanja.

ARACIS predstavnici predložili BiH Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete da prvo počnu sa programom akreditacije sa privremenim odobrenjem instituciji kada su akreditirani tri programa. Tada takva ustanova može aplicirati za akreditaciju kao univerzitetna ustanova. Program akreditacije može biti dio institucionalnog procesa akreditacije sa eventualno akreditirana dva programa po instituciji. Glavna stvar koja je važna je da se odredi skup pokazatelja: broj predavanja, broj profesora, broj potrebnih bodova ...). To bi bio najbolji mogući način ispunjavanja ESG-a na odgovarajući i najbrži način.

Profesori na rumunskim univerzitetima moraju slijediti normu od 7 sati sedmično, on/ona mora biti na raspolaganju studentima i imati vremena za istraživanje. Profesor je uvijek stalni zaposlenik univerziteta i podliježe normama i propisima zaposlenih.

Što se tiče izbora stručnjaka u komisiji (ravnopravnih članova), ARACIS ima vlastiti registar ravnopravnih stručnjaka i ARACIS organizira stalne obuke za sve njih (npr. kroz ENQA seminare). ARACIS obično okuplja komisije stručnjaka od 25 osoba za evaluaciju programa i evaluacija traje do 6 mjeseci, uglavnom od srijede do petka. Oni očekuju da će on-line evaluacije početi uskoro za evaluacije programa i institucija. U visokom obrazovanju u Rumuniji postoje četiri znanstvene grupe i one imaju svoje komisije. Kada se formira komisija iz svake grupe se poziva po jedan predstavnik iz različite znanstvene grupe, on/ona ne može pripadati univerzitetu koje se evaluira i on/ona potpisuje Sporazum o sukobu interesa. Školarina se naplaćuje u skladu sa odlukom Vlade i formira se prema broju studenata na svakom univerzitetu: 9,000 studenata – 20,000 eura, 9,000-20,000 studenata – 40,000 eura, preko 20,000 studenata – 50,000 eura. ARACIS obezbjeđuje sredstva za evaluacije kroz projekte odobrene od strane Programa za podršku visokom obrazovanju Evropske unije. Pojedinačni honorari stručnjaka ne prelaze iznos prosječne plaće profesora. U Rumuniji je taj prosjek 1,000 eura. Svaki rad se obavlja na temelju ugovora. Vlada ne plaća ništa u procesu koji osigurava nezavisnost što je jedno od važnih pravila ESG-a. Proces je jednostavan, komisija stručnjaka dostavlja svoje rezultate Stalnom vijeću na konačnu odluku o odobrenju ili osporavanju akreditacije.

Na pitanje BiH Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete o pravu na žalbu na negativne odluke o akreditaciji, ARACIS predstavnici su odgovorili da institucija ima na to pravo i može podnijeti žalbu u Stalnom vijeću ARACIS-a. U slučaju neodobravanja akreditacije, ustanovi nije dopušteno održavanje završnih ispita i izdavanje diplome. U tom slučaju studenti su zaštićeni strategijom prelaska na drugi studijski program koji ima akreditaciju. Univerzitet ima rok od godinu dana da ispuni preporuke koje dobije od ARACIS-a i pripremi izvještaj u skladu s kriterijima ARACIS-a. Unije studenata također pripremaju svoj izvještaj, jer oni predstavljaju vrijedne informacije koje se ne mogu naći u izvještajima univerziteta. Pitanja akademske naravi ne smiju ići na sud, osim u slučaju kada se radi o novčanim pitanjima.

BiH delegacija je objasnila situaciju autonomije određenih fakulteta na nekim BiH univerzitetima. ARACIS je objasnio da su u Rumuniji fakulteti odjeli univerziteta i da rektor univerziteta može odlučiti da da djelimičnu autonomiju nekim odjelima - fakultetima, ali njihova uloga odjela a ne fakulteta ostaje ista.

Na pitanje o privatnim univerzitetima ARACIS objasnio da se sve više i više studenata upisuje na privatne univerzitete, te da danas privatni univerziteti broje 400,000 studenata.

Prvi korak za punopravno članstvo u ENQA je ARACIS napravio u februaru 2007. Oni su tada podnijeli zahtjev i dostavili posljednji samoevaluacijski izvještaj. U maju 2007. predstavnici ARACIS-a su posjetili ENQA i dobili objašnjenja o procedurama za članstvo. ESG je preveden na rumunski jezik i distribuiran osoblju ARACIS-a i zainteresiranim stranama.

Kao glavni sveobuhvatni prijedlog za BiH Agenciju za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete ARACIS predstavnici su rekli da je neovisnost prema pravilima ENQA odnosi na proces donošenja odluka. Po ovom, BH QA Agencija mora stajati iza odluke kada se ona donese. To je minimum samostalnosti u skladu s ESG-om. BH QA agencija ne bi trebala biti u kontaktima s Vladom po bilo kojem pitanju osim kod sastavljanja ugovora.

ARACIS smatra da implementacija ESG-a treba biti prioritet u procesima pojašnjenja i tumačenja ESG-a, što znači razvoj pojedinih standarda. Sljedeći prioritet treba biti saradnja između svih agencija za osiguranje kvalitete u evropskom prostoru visokog obrazovanja, a zatim okvir razvoja, razvoj rezultata učenja i sudjelovanja na raznim seminarima, kao što su ENQA seminari za članove. Nadalje je važan prijedlog ARACISA za razvoj internacionalizacije i mobilnosti među akademskom i studentskom populacijom i protok informacija za javnost o studijskim programima i institucijama za visoko obrazovanje u zemlji. I na kraju, jedan od glavnih elemenata za razvoj agencija za osiguranje kvalitete i implementaciju ESG-a je važnost stalnog razvoja osoblja kroz agencije za provedbu kvalitete. ARACIS stalno organizira edukaciju svog osoblja kroz treninge. ARACIS također organizirati treninge za osoblje univerziteta koje implementira samoevaluacije, za studente i tehničko osoblje univerziteta koje je uključeno u evaluacije i rad Stalnog vijeća.

Drugi važan prijedlog ARACIS-a je da se obrati pažnja na Kodeks profesionalne etike. On se mora primjenjivati za sve one koji su uključeni u proces rada Agencije, voditi dobro računa o pripremljenosti osoblja, kao i o tome koliko ljudi sudjeluje u aktivnostima, o broju i organizaciji odjela.

Dvije agencije su dogovorile međusobnu saradnju kroz razmjenu ravnopravnih stručnjaka i drugih putem ugovora. BH QA agencija je pozvala rumunske stručnjake za ovu oblast da se sa svojim poslanim biografijama prijave u bazu podataka stručnjaka pri BiH Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete.

Konačni zaključak BiH delegacije nakon studijske posjete ARACIS-u je da će BiH Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete trebati dvije do tri godine da ispuni sve zahtjeve ESG-a. Isto tako je sigurno da se zahtjev za status sestrinske članice u ENQA može podnijeti i Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH je donijela preliminarnu odluku da taj proces može započeti početkom 2010. ARACIS smatra da se prijava za status punopravnog članstva u ENQA može se podnijeti odmah, iako uvjeti još nisu ispunjeni. To se može dobiti kroz pismo namjere prema ENQA uz dodatak sa predviđenim datumima o ispunjavanju uvjeta od strane BiH Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete.

Osnovni moto ARACIS-a je da oni ne predstavljaju policiju za univerzitete već partnera u procesu visokog obrazovanja. Da bi to dokazao, ARACIS je izgradio mrežu univerziteta u Rumuniji radi bolje organizacije osiguranja kvalitete na akademskim institucijama. ARACIS predložio da BiH Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete trebaju razviti sličan odnos sa visokoškolskim ustanovama i drugim zainteresiranim stranama u oblasti osiguravanju kvalitete.

ARACIS - KONFERENCIJA (15.-17. oktobar 2009.)

"Institucionalno strateško upravljanje kvalitetom: od minimalnih zahtjeva do ukupnog poboljšanja kvalitete" - ISQM 2009"

Projekt: Osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u Rumuniji unutar evropskog konteksta. Razvoj akademskog upravljanja kvalitetom na sistemskom i institucionalnom nivou, POSDRU/2/1.2/S/1, Projektni menadžer prof. dr. eng. Ioan CURTU

Lokacija: INS (Nacionalni institute za statistiku), Bd. Libertatii br.16, sektor 5, Bukurešt, Rumunija 1

14. – 17. oktobar 2009., srijeda 14. oktobar 2009.

Četvrtak 15. oktobar 2009.

08.30 – 09.30	Registracija učesnika za Odbor ARACIS-a i Generalni Sekretarijat
09.30 -10.00	Otvaranje konferencije

Ioan CURTU

Mihai FLOROIU

Lesley WILSON

Tibor SZANTO

Dostavljeno od strane rumunskih dužnosnika

- 10.00 – 11.00 Prvi počasni govor i diskusija; Predsjedavajući: **Obe de VRIES**, Sekretar: **Virgil SMĂRĂNDOIU**
- Lesley WILSON**
- Tibor SZANTO
- Viorel PROTEASA**: Osiguranje kvalitete iz ugla studenata
- Diskusija
- 11.00 -11.30 Pauza za kafu
11.30 -13.00 Drugi počasni govor i diskusija: *Prezentacije iskustava agencija za osiguranje kvalitete* Predsjedavajući: **Tibor SZANTO**, Sekretar: **Mihaela BĂRDAN**
- Radu M DAMIAN**: Iskustvo osiguranja kvalitete u Rumuniji
- George BAZSA**: Pristup osiguranju kvalitete u Mađarskoj
- Heinz-Ulrich SCHMIDT**: *Interni i eksterni izazovi u kontekstu ciljeva i procedura akademskog osiguranja kvalitete – iskustvo FIBAA-e*
- Diskusija
- 13.00 – 14.30 Pauza za ručak
14.30 – 16.00 Interni i eksterni izazovi u sistemima i procedurama osiguranja kvalitete na akademskom nivou, Predsjedavajući: **Liviu MATEI**, Sekretar: **Valentin OROS**
- Liviu MATEI**: O pitanju osiguranja kvalitete
- Mihai KORKA**: Očekivanja tržišta rada potiču novi pristup upravljanju kvalitetom
- Septimiu Valerian STANCIU**: Odnos klijenata i dobavljača između kompanija i univeziteta
- Anca GREERE**: Osiguranje kvalitete u internacionaliziranim programima visokog obrazovanja: Izazov nastave i učenja na stranom jeziku
- Ovidiu FOLCUȚ**: Privatno obrazovanje u Rumuniji na osi kvalitete i konkurentnosti
- Diskusija

16.00– 16.30	Pauza za kafu
16.30 - 18.00	<p>Pomak od prve do nove generacije sistema osiguranja kvalitete, Predsjedavajući: George BAZSA, Sekretar: Ion Cristian POENARU</p> <p>Gheorghe SOLOMON: Stanje sistema upravljanja kvalitetom na Politehničkom univerzitetu u Bukureštu</p> <p>Simona LACHE: Prema unapređenje kvaliteta u institucijama za visoko obrazovanje: iskustva o izazovima s kojima se suočava Universitatea Transilvania din Brasov</p> <p>Paul NEGRUT: Integritet i izvrsnost kao konstitutivne vrijednosti kulture kvalitete</p> <p>Mihail VOICU, Neculai-Eugen SEGHEdin, Delia TODEREAN, Sabina MARIAN: Razvoj kulture kvalitete u visokom obrazovanju - sistemski pristup</p> <p>Diskusija</p>
19.30	<p>Svečana večera na poziv ARACIS-a Restaurantul Sala Bizantină, Cercul Militar Național (B-dul Constantin Mille, nr. 1, sector 1, București)</p> <p>Anton HADĂR, Nicu BAZDOACA: Važeća pravila partnerskih mreža u oblasti obrazovanja i zanimanja</p> <p>Daniela ALEXE: Poboljšanje institucionalnog osiguranja kvalitete kroz učešće studenata</p> <p>Mihaela BĂRDAN: Značaj aktivnog učešća studenata u visokom obrazovanju</p> <p>Diskusija</p>
10.30 – 11.00	Pauza za kafu
11.00 - 12.30	<p>Usklađivanje potražnje za garantiranim standardima sa potrebom za institucionalno poboljšanje kvalitete Predsjedavajući: Norman SHARP, Sekretar: Diana Elena IABRASU Alexandru POPOVICI, Doina STANCIU, Livia DUMITRAȘCU: O aktivnostima odjela za akreditaciju u period od 2006. – 2009. Alina-Diana ZAMFIR: Najznačajniji rezultati istraživanja izvrsnosti na "Aurel Vlaicu" University of Arad Andy-Corneliu PUȘCĂ: Učinkovitost kvalitete, istraživanja i akademika – ciljevi modernog univerziteta Moise Ioan ACHIM O ulozi sistemskog vrednovanja u ocjeni kvalitete visokog obrazovanja Diskusija</p>
12.30 -13.00	Zatvaranje konferencije

DODATAK 2

Izveštaj o studijskoj posjeti

Datum: 25.-28. oktobar 2009.

Mjesto: Sofia, Bugarska

Domaćin: NEAA – Bugarska Nacionalna agencija za evaluaciju i akreditaciju
www.neaa.government.bg

Predstavnici u posjeti:

6. **Boris Ćurković**, zamjenik direktora Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u BiH
7. **Benjamin Muhamedbegović**, pomoćnik Direktora za osiguranje kvalitete
8. **Haris Muhić**, direktor SUS-a BiH
9. **Dina Masnik - Ćulahović**, projektni menadžer SUS-a BiH

SAŽETAK

Predstavnici Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u BiH i SUS BiH su posjetili NEAA od 25. oktobra do 28. oktobra 2009. Cilj ove posjete je bio da se uspostavi saradnja sa sličnom agencijom za osiguranje kvalitete (koja je nedavno primljena u članstvo u ENQA) radi razmjene iskustva.

Ova važna evropska agencija za osiguranje kvalitete je prenijela svoja vrijedna znanja i iskustva Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u BiH i SUS-u BiH u stečena u procesu priprema za članstvo u ENQA. NEAA nam je dala informacije i savjete o članstvu i procedurama za predaju zahtjeva za članstvo u ENQA, kao i poteškoćama i prednostima udruživanja sa ENQA organizacijom. Studijska posjeta NEAA Agenciji je također uključila i sastanke sa komisijama za akreditiranje, razmjenu informacija i otvorenu diskusiju po svim pitanjima koja se tiču članstva u ENQA, savjete i dodatne sugestije o ovoj važnoj integraciji Agencije u evropske i međunarodne strukture.

Dnevni red ove studijske posjete je sastavila i predložila EU agencija, uz dodatne sugestije od strane Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u BiH i SUS-a BiH. SUS BiH je učestvovao u ovoj studijskoj posjeti s ciljem osnaživanja vlastitih kapaciteta u budućem razvoju visokog obrazovanja i osiguranja kvalitete, kao i osnaživanju vlastitih stručnih potencijala u oblasti osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju.

Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju u BiH i SUS BiH su se složili da i ubuduće sarađuju sa NEAA.

Partneri u BiH delegaciji su održali službene sastanke sa predsjednikom i članovima komisije za akreditiranje tokom dvodnevne studijske posjete NEAA-i Bugarska.

Tokom posjete bugarskoj Agenciji NEAA, BiH predstavnici su održali sastanke sa brojnim članovima komisije za akreditiranje i posjetili jedan od akreditiranih univerziteta "University of National and World Economy" ("Univerzitet nacionalne i svjetske ekonomije").

PROGRAM STUDIJSKE POSJETE

Nedjelja, 25. oktobar 2009.

20.30–22.00 Dolazak i smještaj u Best Western Hotel Europe

Ponedjeljak, 26. oktobar 2009.

- 09.30 Sastanak u hotelu sa gospodinom Kaloyan Pargov, na putu do NEAA ureda
- 9.45-11.00 Evaluacija i akreditacija u Bugarskoj. Sastanak sa Predsjednikom NEAA Agencije, prof. Ivanom Panaiotovim.
- 11.00-12.30 Procedure za članstvo u ENQA i EQAR. Sastanak sa prof. Todorom Shopovim, članom Stalnog odbora i gospodinom Kaloyanom Pargovim, savjetnikom za međunarodne odnose.
- 12.30-14.00 Ručak sa Predsjednikom NEAA
- 14.00-16.00 Organizacija aktivnosti Stalnog odbora Agencije, prakse, preporuke i međusobni odnosi. Sastanak sa predsjedavajućim i članovima stalnih odbora i članovima ekspertnih grupa.
- 16.00-18.00 Aktivnosti NEAA u pogledu internog osiguranja kvalitete. / Sistem osiguranja kvalitete; Sistem povratne informacije "Korektor"/. Sastanak sa Predsjedavajućim Odbora za interno osiguranje kvalitete, prof. Dimitrom Ionchevim i prof. Todorom Shopovim.

Utorak, 27. oktobar 2009.

- 9.30-11.30 Aktivnosti i specifični problemi Stalnog odbora za ekonomiju i upravljanje. Sastanak sa Predsjedavajućim Odbora, prof. Stanka Tonkova, and njegovim članovima.
- 11.30-12.30 Sudjelovanje studenata u procedurama za evaluaciju i akreditaciju. Sastanak sa v.prof. Ivanom Varliakovim i Kirilom Iankulovim, doktorant.

12.30-14.00 Ručak

14.00-15.30 Posjeta akreditiranom univerzitetu. Sastanak sa prof. Danailom Danailovim, zamjenik predsjednika NEAA Agencije.

15.30-18.00 Slobodno vrijeme

SASTANCI SA NEAA

Uvodni sastanak je održan u glavnom uredu NEAA Agencije s gospodinom Kaloyanom Pargovom, prof. Todorom Shopovom i NEAA predsjednikom prof. Ivanom Panaiotovom.

Gospodin Boris Ćurković je kratko predstavio predstavnike BiH NEAA predsjedniku prof. Ivanu Panaiotovu, prof. Todoru Shopovu i gospodinu Kaloyanu i dao vrlo detaljnu prezentaciju (u prilogu izvještaja) o Agenciji za osiguranje kvalitete i stanju osiguranja kvalitete na BiH univerzitetima.

Nakon toga je predsjednik NEAA prof.dr.sc. Ivan Panaiotov predstavio bugarsku Agenciju, kriterije za evaluaciju i akreditaciju u Bugarskoj, kao i procedure za pripreme za članstvo u ENQA. Glavne aktivnosti NEAA kao specijaliziranog tijela za procjenu, akreditaciju i kontrolu kvalitete u aktivnostima institucija visokog obrazovanja i znanstvenih organizacija obuhvataju:

- Evaluaciju djelatnosti i kvalitete obrazovanja u institucijama visokog obrazovanja i znanstvenim organizacijama koja predstavlja temelj za dodjelu akreditacije ili opoziv;
- Evaluaciju projekata za otvaranje stručnih oblasti i vodećih studija iz zakonski uređenih struka;
- Akreditaciju prava institucija za visoko obrazovanje i znanstvenih institucija za pružanje visokog obrazovanja u obrazovnom i znanstvenom stepenu "doktora" za određena znanstvena područja.

Zakonodavstvo definira NEAA kao specijalizirano državno tijelo za procjenu, akreditaciju i praćenje i kontrolu aktivnosti u institucijama za visoko obrazovanje nakon akreditacije. Status Nacionalne agencije za evaluaciju i akreditaciju povezan sa Vijećem ministara Republike Bugarske je regulirano čl. 11, para.1, 2., 3. i 4. Zakona o visokom obrazovanju koji je usvojila Narodna skupština Republike Bugarske. Ipak, u ovoj državi - kontrolirani sistem, eksterno osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju je prerogativ jedino za Agenciju NEAA. To je dokaz ključne uloge Agencije u ukupnom razvoju visokog obrazovanja i istraživanja u Bugarskoj.

U bugarskom sistemu visokog obrazovanja danas ima 51 visokoškolskih ustanova (institucije za visoko obrazovanje) 37 javnih i 14 privatnih, od kojih su 42 univerziteta i "specijaliziranih viših škola" i 9 "autonomnih fakulteta".

NEAA je osnovana u decembru 1995., prvo Akreditacijsko vijeće je počelo s radom krajem 1996., a od 12. decembra 2006. NEAA je dobila status kandidata za članstvo u ENQA. Od 24.-25. septembra 2008. prof dr. Ivan Panayotov, predsjednik NEAA, prisustvovao je

Generalnoj skupštini ENQA u Beču. Dana 24. septembra 2008. Vijeće ENQA je ocjenjivalo pregledni izvještaj Evropskog eksternog evaluacijskog tima i priznalo NEAA kao punopravnog člana Asocijacije. Bugarska je 21. zemlja i prva u regiji Jugoistočne Evrope koja je postala punopravna članica ENQA.

Tokom detaljne i korisne prezentacije on je istakao jedan vrlo važan korak, članstvo u CEE mreži. ([www.uka.amu.edu.pl / subnetwork.html](http://www.uka.amu.edu.pl/subnetwork.html)). "Mreža agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju Srednje i Istočne Evrope osnovana je 13. oktobra 2001. u Krakovu, Poljskoj, a formalno je osnovana 19. oktobra 2002. u Beču. Ona je nasljednik Regionalne podmreže međunarodne mreže agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju, osnovane 19. novembra 2000. u Budimpešti, Mađarska. CEE mreža je nevladina i neprofitna organizacija." On je našoj Agenciji preporučio da podnese zahtjev za članstvo i ponudio svoju pomoć u tom procesu.

U toku dalje razmjene informacija s gospodinom Predsjednikom, prof. Shopovim i gospodinom Kaloyanom, bosanski predstavnici su predstavili svoje planove priprema za članstvo u ENQA, nakon čega nam je gospodin Predsjednik pokazao dva vrlo korisna izvještaja, jedan pod nazivom Samoevaluacija i drugi o Eksternoj evaluaciji bugarske nacionalne agencije za evaluaciju i akreditaciju. Prvi izvještaj je napravljen s ciljem ispunjavanja eksternih evaluacijskih zahtjeve za članstvo u ENQA pod nazivom "Samoevaluacijski izvještaj nacionalne agencije za evaluaciju i akreditaciju". Cilj ovog izvještaja je prikazati i ocijeniti djelotvornost i učinkovitost cijele aktivnosti NEAA u bugarskom sistemu visokog obrazovanja, usporediti korištena pravila, standarde i prakse s ciljem poboljšanja aktivnosti. Uz ovu eksternu evaluaciju NEAA izražava svoje ambicije da bude punopravna članica ENQA i da redovno i ravnopravno sudjeluje u naporima za harmonizaciju i poboljšanje kvalitete visokog obrazovanja u Evropi. Drugi "Eksterni evaluacijski izvještaj bugarske nacionalne agencije za evaluaciju i akreditaciju" je bio presudan za odluku ENQA Odbora da NEAA-i treba dodijeliti punopravno članstvo za period od pet godina, ali u isto vrijeme se može prije isteka tog perioda zatražiti izvještaj o napretku po različitim pitanjima identificiranim kao slabe tačke pomenute u gornjem tekstu (oba dokumenta se mogu dostaviti na zahtjev).

Što se tiče procedura za ENQA i EQAR članstvo važno je dokazati da je Agencija neovisna, kako je rekao gospodin Kaloyan iz njihovog vlastitog iskustva, i sve što Agencija planira da uradi bi trebalo biti javno. Da bi bili sigurni u ispunjenje gore navedenih pretpostavki, NEAA Agencija je napravila dokument pod nazivom "Korektor". Dokument Korektor – NEAA se sastoji iz sljedećeg: "To je alat prikupljenih podataka dizajniran za pružanje povratnih informacija koje su potrebne sistemu za interno osiguranje kvalitete. Sistem internog osiguranja kvalitete je ocijenjen u svjetlu općih aktivnosti Agencije i upravljanja kvalitetom visokog obrazovanja na nacionalnom nivou. Provedena je anketa o zadovoljstvu ispitanika sa sposobnostima Agencije prikazanih u osam područja." (Cijeli izvještaj je dostupan na [www.neaa.government.bg / hr](http://www.neaa.government.bg/hr)).

Sljedeći sastanak je bio s članovima ekspertnih grupa, predsjedavajućim odbora i predstavnicima odbora. Sastanak je održan u vrlo plodnoj atmosferi s iskusnim stručnjacima iz različitih područja kao što su prirodne znanosti, matematika i informatika. Stručnjaci su razmijenili informacije o situaciji s kojom su se suočavali tokom akreditacije, a predstavnik BiH, gospodin Boris Ćurković, je pitao domaćine da li ih BiH Agencija može pozvati kao međunarodne stručnjake u Bosnu i Hercegovinu čim Agencija počne s procesom akreditacije

i evaluacije. Naučili smo od stručnjaka da: konačnu odluku donosi Odbor za akreditaciju, norme za akreditaciju su se mijenjale tri puta u 11 godina, a koje su se dogodile zbog slabosti koje je NEAA prevazilazila. Agencija je također suočena s poteškoćama u pronalaženju stručnjaka i istaknuto je da doktoranti mogu i trebaju biti članovi komisije za akreditaciju, jer je njihovo mišljenje vrlo važno. Tokom postupka evaluacije i akreditacije dijalog između stručnjaka i Stalnog odbora mora biti konstantan. Također, posmatrač iz agencije treba da prati rad stručnog odbora.

27. oktobar je bio drugi dan posjete, a predviđeni sastanci su održani u prostorijama NEAA Agencije sa stručnjacima i predsjednicima odbora.

Predsjedavajući odbora za akreditaciju prof. Stanka Tonkova, je moderirala prvi sastanak i na početku predstavila članove Odbora za ekonomiju, turizam i upravu. Cilj ovog posebnog stručnog tima je da ostvari dijalog sa univerzitetima. Evaluacija se obično događa u isto vrijeme, kako bi se izbjeglo dupliciranje.

Na sastanku sa v.prof.dr.sc. Ivanom Varliakovim, predsjednikom Stalnog odbora za agrarne znanosti i veterinarstvo, i doktorantima - prof. Ivan je spomenuo da je ta područja znanosti najteže procijeniti, jer je vrlo teško naći stručnjake za ta specifična područja. Također je istaknuo da je važno da studenti budu članovi Odbora. U Bugarskoj su studente, članove odbora za akreditaciju, imenovali rektori, obično su to studenti sa čistim desetakama (ocjena 10) i često su ti studenti predsjednici studentskih tijela.

Nakon sastanaka u prostorijama NEAA prof Danail Danailov je odveo BiH predstavnike na akreditirani univerzitet "University of National and World Economy".

University of National and World Economy (UNWE) www.unwe.acad.bg je osnovan 1920. kao Slobodni univerzitet političkih i ekonomskih znanosti i nasljednik je Višeg ekonomskog instituta "Karl Marx". Sada je to najstarija i najveća visokoškolska ustanova u područjima ekonomije i menadžmenta u Bugarskoj.

UNWE je certificirana od strane Moody International iz Velike Britanije za uvođenje Sistema standard za osiguranje kvalitete ISO 9001:2000.

Da zaključimo, predstavnici BiH su vrlo zadovoljni sa konkretnim informacijama o procedurama za članstvo u ENQA i proces akreditacije, koje su dobili od osoblja Agencije i članova Odbora. Agencije su dogovorile međusobnu saradnju, potpisale su memorandum o razumijevanju a predstavnici BiH QA Agencije su pozvali bugarske stručnjake da se pridruže procesu akreditacije u BiH kao strani eksperti.

BiH Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete će trebati dvije do tri godine da obradi sve zahtjeve ESG-a. Također, izvjesno je da se zahtjev za sestrinski status u ENQA može podnijeti i Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH je donio preliminarnu odluku da taj proces može početi početkom 2010.